

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 5712 від 29.06.2021
Президент України

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про великий Державний Герб України»

У Головному управлінні розглянуто проект Закону України «Про великий Державний Герб України». Метою поданого проекту, як це зазначено у п. 2 пояснювальної записки до нього, є законодавче врегулювання питань опису, порядку використання та правового захисту великого Державного Герба України.

На момент підготовки висновку законопроект не включений до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2021 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 02.02.2021 № 1165-IX.

За результатами розгляду даного проекту Головне управління вважає за необхідне зазначити наступне.

1. Відповідно до норм Конституції України державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України (ч. 1 ст. 20), а великий Державний Герб України встановлюється з урахуванням малого Державного Герба України - Знак Княжої Держави Володимира Великого, що є головним елементом великого Державного Герба України, та герба Війська Запорізького законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради (ч. ч. 3 та 4 ст. 20). Крім того, передбачено, що опис державних символів України та порядок їх використання встановлюються законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України (ч. 6 ст. 20). Згідно із приписами Основного Закону України до повноважень Верховної Ради України належить встановлення державних символів України (п. 24 ч. 1 ст. 85), а порядок використання і захисту державних символів встановлюється виключно законами України (п. 4 ч. 2 ст. 92).

На сьогодні питання державних символів України врегульовані в приписах чинних нормативно-правових актів, а саме у Законі України «Про Державний Гімн України»¹, постановах Верховної Ради України «Про Державний прапор України»² та «Про Державний Герб України»³. Крім того, Верховною Радою України 02 лютого 2016 року був прийнятий у першому читанні законопроект про Державний Прапор України (реєстр. № 3334 від 16.10.2015). Отже, питання використання державних символів України законодавством України наразі врегульовані недостатньо.

З точки зору необхідності дотримання принципу системності законодавчого регулювання більш правильним, на наш погляд, було б розробити і прийняти єдиний закон, який встановлював би опис і порядок використання *всіх* державних символів України. На нашу думку, питання опису та використання Державного Прапора України, Державного Герба України і Державного Гімну України є однорідними як за своєю правовою природою та характером регулювання, так і за процедурою прийняття. Прийняття ж законопроекту, що розглядається, на наш погляд, лише незначною мірою вплине на вирішення проблеми законодавчого регулювання питань використання державних символів України.

2. Згідно з назвою та змістом положень проекту він стосується *великого* Державного Герба України. Разом з тим, виходячи зі змісту ст. 20 Конституції України, законодавчому регулюванню підлягають опис та порядок використання *державних символів* України, до яких, серед іншого, відноситься Державний Герб України (ч. 1 ст. 20). Прийняття окремих законів ні про великий, ні про малий державні герби України з конституційних норм не впливає.

3. У проекті не враховано, що до цього часу питання використання Державного Герба України врегульовуються постановою Верховної Ради України «Про Державний Герб України»⁴, якою було запроваджено використання малого Державного Герба України в діяльності механізму держави. За час дії цієї Постанови Верховної Ради України зображення малого Державного Герба України було розміщено на всіх печатках органів державної

¹ Див.: Закон України «Про державний Гімн України» від 6 березня 2003 року № 602-IV//Відомості Верховної Ради України від 13.06.2003 — 2003 р., № 24, стаття 163

² Див. : Постанова Верховної Ради України «Про Державний прапор України» від 28 січня 1992 року № 2067-XII//Відомості Верховної Ради України від 12.05.1992 — 1992 р., № 19, стаття 257

³ Див. : Постанова Верховної Ради України «Про Державний герб України» від 19 лютого 1992 року № 2137-XII//Відомості Верховної Ради України від 06.10.1992 — 1992 р., № 40, стаття 592

⁴ Див. : Постанова Верховної Ради України «Про Державний герб України» « 2137-XII від 19 лютого 1992 р.// Відомості Верховної Ради України від 06.10.1992 — 1992 р., № 40, стаття 592

влади, грошових знаках та знаках поштової оплати, службових посвідченнях та посвідченнях особи, штампах, бланках державних установ тощо.

Однак, у положеннях проекту не передбачається правил та механізмів, які встановлювали б співвідношення у застосуванні великого Державного Герба України та тризуба (тобто, малого Державного Герба України) та узгоджували б запропонований проект з уже існуючою багаторічною практикою застосування малого Державного Герба України.

4. У положеннях ст. 2 «Використання та правовий захист великого Державного Герба України» проекту передбачені об'єкти, на яких має обов'язково відтворюватися великий Державний Герб України. Серед іншого, в проекті пропонується, що великий Державний Герб України обов'язково відтворюється на грошових знаках України за рішенням Національного банку України.

Однак не є зрозумілим, чи відбуватиметься заміна грошових знаків України, на яких зображено малий Державний Герб України, на грошові знаки, на яких в обов'язковому порядку буде відтворений великий Державний Герб України. У разі ж проведення такої заміни, вона, виходячи зі змісту п. 1 розділу II проекту, має відбутись протягом шести місяців з моменту набрання законом чинності, що викликає суттєві сумніви, адже тотальна заміна всіх грошових знаків України потребуватиме від держави значних організаційних та фінансових зусиль.

У цьому контексті варто також зазначити, що існують певні сумніви у достатній обґрунтованості змісту п. 5 пояснювальної записки до проекту про те, що *«реалізація положень проекту Закону у разі його прийняття здійснюватиметься в межах видатків, визначених Державним бюджетом України»*. На сьогодні у Державному бюджеті України не визначені видатки на заходи по відтворенню великого Державного Герба України на фасаді будівлі Резиденції Президента України у столиці України – місті Києві, на фасадах будівель Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України, Верховного Суду, у залі засідань Верховної Ради України, а також на грошових знаках України. Тому вважаємо, що подання проекту здійснене без дотримання вимог ч. 3 ст. 91 Регламенту Верховної Ради України, за якою «у разі внесення законопроекту, проекту іншого акта, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету (надходжень бюджету та/або витрат бюджету), суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки)».

5. Звертає на себе увагу відсутність у положеннях проекту чітких правил використання Державного Герба України суб'єктами суспільних відносин. По суті у проекті визначаються лише випадки *обов'язкового відтворення* великого Державного Герба України (ч. 1 ст. 2 проекту). Стосовно інших випадків застосування Державного Герба України у суспільному житті у проекті містяться лише норми відсильного характеру.

Зокрема, положення проекту не містять правил використання великого Державного Герба України *органами державної влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами*. При цьому, у ч. 2 ст. 3 проекту передбачається, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, які розміщують або іншим чином використовують зображення великого Державного Герба України, зобов'язані шанобливо ставитися до нього, додержуватися *вимог, визначених законом*. Однак положення законопроекту таких вимог не містять (окрім вимог про обов'язкове відтворення), іншими законами вони також не встановлені.

6. У проекті відсутній також чіткий механізм використання зображення великого Державного Герба України фізичними та юридичними особами. В абз. 1 ч. 4 ст. 2 проекту передбачається, що відтворення зображення великого Державного Герба України у символіці юридичних та фізичних осіб забороняється, а у ч. 2 ст. 2 проекту передбачено, що зображення великого Державного Герба України може використовуватися фізичними та юридичними особами з дотриманням вимог, встановлених законом. Водночас у положеннях ч. 2 ст. 3 проекту передбачено, що юридичні та фізичні особи, у тому числі власники об'єктів нерухомого та рухомого майна, тимчасових споруд, об'єктів благоустрою, особи, відповідальні за експлуатацію багатоквартирних будинків, які розміщують або іншим чином використовують зображення великого Державного Герба України, зобов'язані шанобливо ставитися до нього, додержуватися вимог, визначених законом.

На нашу думку, зазначені у проекті «власники об'єктів нерухомого та рухомого майна, тимчасових споруд, об'єктів благоустрою, особи, відповідальні за експлуатацію багатоквартирних будинків» повністю охоплюються категоріями юридичних та фізичних осіб. Мета виокремлення зазначених суб'єктів серед інших, які використовуватимуть великий Держаний Герб України, з тексту проекту не є зрозумілою. Окрім цього, ще раз звертаємо увагу на те, що положення проекту не містять правил використання великого Державного Герба України чи його зображення юридичними чи фізичними особами.

7. У положеннях ч. 1 ст. 3 проекту відтворено припис ч. 1 ст. 65 Конституції України про те, що шанування державних символів України є обов'язком громадян України.

Вважаємо, що іноземці та особи без громадянства, які перебувають на території України, також зобов'язані з пошаною ставитись до державних символів України і, зокрема, до великого Державного Герба України, але проект приписів про це не містить.

Перший заступник керівника
Головного управління

С. Гудзинський

Вик. О. Карпенко

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Гудзинський Сергій Олексійович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B040000002D3B2800A9698600
Дійсний до: 23.07.2022 9:05:24

Апарат Верховної Ради України
№ 16/03-2021/227994 від 12.07.2021

580030